

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Kraków dnia 10 grudnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Wojciech Żukowski (del.)

Protokolant: starszy protokolant Marzena Stępkowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 listopada 2014 r. w K.

sprawy z powództwa M. J. (1)

przeciwko Gminie M. i T. M.

o zapłatę zadośćuczynienia

I. zasądza od pozwanego T. M. na rzecz powoda M. J. (1) kwotę 1000 (słownie: jeden tysiąc) złotych,

II. w pozostałym zakresie powództwo w stosunku do pozwanego T. M. oddala,

III. w stosunku do pozwanej Gminy M. oddala powództwo w całości,

IV. nie obciąża powoda M. J. (1) obowiązkiem zwrotu kosztów procesu pozwanej Gminie M.,

V. koszty postępowania pomiędzy powodem M. J. (1) a pozwanym T. M. wzajemnie znosi,

VI. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokat E. K. kwotę 4.428 zł (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem złotych), tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

UZASADNIENIE

Powód M. J. (1) wniósł o zasądzenie na jego rzecz od strony pozwanej Gminy M. kwoty 200 000 zł.

Na uzasadnienie swojego żądania podniósł, iż kwota powyższa stanowi odszkodowanie i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę związaną z naruszeniem jego dóbr osobistych przez stronę pozwaną wywołaną niezgodnymi z prawem działaniami jej samej i jej pracownika. Powód wskazał, iż po śmierci jego córki w dniu 24 listopada 2008 roku i uroczystościach pogrzebowych, które miały miejsce w dniu 29 listopada 2008 roku grabarz cmentarza komunalnego w B. dokonał otwarcia grobu, w którym złożono córkę powoda i przeniesienia trumny z jej zwłokami do innego grobu. Działanie grabarza było mu zlecone przez urzędników pozwanej gminy. Powyższe zdarzenie oraz traumatyczne doświadczenia związane ze śmiercią córki wywołały u powoda załamanie nerwowe, rozstroju zdrowia psychicznego w wyniku którego targnął się na swoje życie.

Strona pozwana Gmina M. wniosła o oddalenie powództwa oraz wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanego T. M..

Uzasadniając swoje stanowisko strona pozwana wskazała, że powierzyła na podstawie umowy zlecenia T. M. wykonywanie obowiązków związanych z utrzymaniem cmentarza położonego w B.. W umowach tych strona pozwana zobowiązała T. M. do przestrzegania m.in. zasad dotyczących chowania i ekshumowania zwłok. O zdarzeniu związanym z otwarciem grobu córki powoda strona pozwana dowiedziała się od powoda i matki dziecka. Strona

pozwana nie wydawała pozwanemu T. M. polecenia dokonania jakichkolwiek czynności związanych z ekshumacją córki powoda. Za zdarzenie powyższe i jego skutki odpowiada jedynie T. M..

Postanowieniem z dnia 17 czerwca 2013 roku Sąd na wniosek strony pozwanej wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego T. M..

Pozwany T. M. wniósł o oddalenie powództwa.

W głosach końcowych pełnomocnik pozwanej Gminy podniósł zarzut przedawnienia roszczenia.

Nie uwzględniono szeregu wniosków pozbawionego wolności powoda o doprowadzenie do sądu na rozprawę mając na względzie, że powód w niniejszej sprawie był reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, którego rozprawach zawiadamiano, tak że nieobecność powoda na rozprawie nie wpływała na możliwość obrony przezeń jego praw w niniejszym postępowaniu.

Niesporne pomiędzy stronami były następujące okoliczności faktyczne.

Córka M. J. (1) i E. M. T. zmarła w dniu 24 listopada 2008 roku. W chwili śmierci miała pięć miesięcy. Pogrzeb M. T. miał miejsce w dniu 29 listopada 2008 roku. Została ona pochowana na cmentarzu w B.. W kilka dni po pogrzebie M. T. - sprawujący funkcję grabarza na cmentarzu w B. -T. M. otworzył jej grób i przeniósł trumnę z jej zwłokami na inne miejsce na cmentarzu. Dokonał tego ze względu na pretensje innej osoby – J. C., który rościł sobie pretensje do grobu, gdzie została pochowana M. T.. Nikt ze strony pozwanej gminy nie zlecał pozwanemu T. M. przeniesienia zwłok M. T. na inne miejsce na cmentarzu. Cmentarz w B. jest cmentarzem komunalnym należącym do Gminy M. (oświadczenia stron i pełnomocników na rozprawie w dniu 13 stycznia 2014 r. czas rozprawy od 00:03:45 do 00:14:01).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

M. J. (1) cieszył się z narodzin dziecka – M. T.. Pomagał w utrzymaniu dziecka – kupował mu ubranka i zabawki. Czasami opiekował się dzieckiem, czy bawił się z nim. Był obecny na chrzcie M. J. (2), organizował również przyjęcie po uroczystości jej chrztu. M. J. (1) był obecny na pogrzebie M. T., który również organizował. M. J. (1) wystawił również pomnik M. T..

Dowód: - zeznania świadka G. B., k. 140

- zeznania świadka J. B., k. 140

- zeznania świadka E. T., k. 193

- zeznania świadka B. M., k. 210

Bezpośrednio po przeniesieniu trumny z ciałem M. T. na inne miejsce na cmentarzu T. M. przyjechał do domu matki i dziadków dziecka, których znał osobiście. Poinformował ich o przeniesieniu trumny na inne miejsce pochówku. M. J. (1) dowiedział się o tym fakcie od E. T.. Był bardzo zdenerwowany, iż bez jego wiedzy przeniesiono grób jego córki. W celu wyjaśnienia tej sprawy pojechał do urzędu gminy M., gdzie poinformowano go, że przeniesienie grobu M. T. zostało dokonane samowolnie, bez wiedzy urzędników gminnych.

Dowód: - zeznania świadka G. B., k. 140

- zeznania świadka J. B., k. 140

- zeznania świadka E. T., k. 193

- zeznania świadka B. M., k. 210

M. J. (1), w dniu 3 grudnia 2008 r. Próba ta związana była ze śmiercią jego córki M. T. i z następnym przeniesieniem jej zwłok.

Dowód: - zeznania świadka E. T., k. 193

- zeznania świadka B. M. k. 210

- zeznania powoda, k. 248

- karta informacyjna ze szpitala, k. 49

Dwa lata po wydarzeniach związanych z przeniesieniem grobu M. T. M. J. (1) rozpoczął odbywanie kary pozbawienia wolności. Wcześniej M. J. (1) nie podejmował żadnych działań w związku z dokonanym przeniesieniem grobu M. T..

Dowód: - zeznania świadka E. T., k. 193

Na podstawie umowy zlecenia z dnia 2 stycznia 2008 r. Gmina M. powierzyła T. M. wykonywanie obowiązków związanych z utrzymaniem cmentarza położonego w B.. Umową tą Gmina M. zobowiązała T. M. w szczególności do przestrzegania m.in. zasad dotyczących chowania i ekshumowania zwłok (§ 3 lit. d).

Dowód: - umowa zlecenia, k. 33

Postanowieniem z dnia 12 listopada 2012 r. Prokurator odmówił wszczęcia dochodzenia w sprawie znieważenia w bliżej nieokreślonym dniu po 29 listopada 2008 r. w B. zwłok M. T. poprzez przeniesienie ciała w trumnie do innego grobowca z miejsca, w którym została pochowana w dniu uroczystości pogrzebowych. Postanowienie to utrzymano w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego w Myślenicach z dnia 6 maja 2013 r.

Dowód: - odpis postanowienia, k. 54-55

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dowodów z zeznań świadków, których treść w istotnym dla rozstrzygnięcia sprawy zakresie była ze sobą zgodna. Sąd odmówił jednak wiarygodności zeznaniom świadka E. T. w zakresie w jakim wskazała, że przyczyną targnięcia się przez powoda na swoje życie było zdarzenie polegające na przeniesieniu trumny z ciałem M. T. do innego grobu. Zeznanie to popada w sprzeczność z zapisem zawartym w karcie informacyjnej leczenia powoda, w której wskazano, że po próbie samobójczej powód twierdził, że podjął próbę samobójczą w odpowiedzi na śmierć dziecka i konflikt z zakładem pogrzebowym w związku z miejscem pochówku dziecka. Nadto z zeznań świadka B. M. – siostry powoda – którym trudno odmówić wiarygodności, wynika, że powodem targnięcia się przez M. J. (1) na własne życie nie było przeniesienie grobu jego córki, ale doświadczenia związane z jej śmiercią. Sąd przyjął, mając na uwadze również zeznania świadka B. M. i zeznania powoda, iż jedną z przyczyn jaka skłoniła powoda do targnięcia się na swoje życie była śmierć jego córki. Sąd miał jednak na względzie, iż powód dokonując próby samobójczej był pod wpływem alkoholu, którego zresztą nadużywał. Wreszcie – jak wynika z zeznań świadków – powód nie podejmował żadnych działań związanych z przeniesieniem trumny z ciałem M. T. do innego grobu, poza próbą wyjaśnienia tej sytuacji w urzędzie gminy M.. W związku z tym mało wiarygodne jest, by rzeczywistym motywem targnięcia się powoda na swoje życie były wyłącznie przeżycia związane z przeniesieniem grobu jego córki. Istotną przy tym jest relacja E. T., która wskazuje, że reakcją powoda na wiadomość o przeniesieniu grobu jego córki było zdenerwowanie, nie opisuje zaś żadnych jego zachowań mogących świadczyć, iż powód w związku z tym wydarzeniem doznał traumy.

Dostrzegając pewne rozbieżności w zeznaniach świadków dotyczących relacji powoda do jego zmarłej córki, należy jednocześnie stwierdzić, iż z zeznań świadków nie wynika, by opieka powoda nad M. T. miała charakter stały, by zajmował się nią codziennie.

Pominięto przesłuchanie świadka I. A. wobec bezsporności okoliczności, iż ze strony pozwanej Gminy M. nie kierowano w stosunku do T. M. żadnego polecenia przeniesienia zwłok M. T..

Sąd ustalił co następuje.

Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.

Zgodnie zaś z art. 24 § 1 k.c. ten czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Z powyższych regulacji wynika, że przesłankami ochrony dóbr osobistych, które muszą być spełnione łącznie, są istnienie dobra osobistego, zagrożenie lub naruszenie tego dobra oraz bezprawność zagrożenia lub naruszenia.

Niewątpliwie dobrem osobistym powoda jakie mogło zostać naruszone w związku z przeniesieniem trumny ze zwłokami córki powoda na inne miejsce grzebalne może być uznane powszechnie w judykaturze i doktrynie dobro osobiste w postaci kultu pamięci osoby zmarłej. Powyższe dobro osobiste obejmuje m.in. poszanowanie pamięci zmarłego czy nienaruszalność samego grobu. Powód należy do kręgu osób, którym przysługiwało prawo do pochowania zwłok zmarłej M. T. - wraz z prawem do ekshumacji - oraz do pamięci o niej. Prawo to jest chronione przepisami art. 23 i 24 kc w związku z art. 10 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Tekst jednolity: Dz. U. 2000 r. Nr 23 poz. 295 - dalej: „ustawa o cmentarzach i chowaniu zmarłych”). W ocenie Sądu nie może budzić zasadniczych wątpliwości, iż w związku z naruszeniem integralności grobu M. T. i przeniesieniem trumny z jej zwłokami na inne miejsce grzebalne mogło dojść do naruszenia dobra osobistego powoda w postaci kultu pamięci osoby zmarłej. Niewątpliwie czynności związane z naruszeniem pierwotnego miejsca pochówku M. T. mogły negatywnie wpłynąć na sferę doznań i uczuć powoda związanych z pamięcią o jego zmarłej córce i tym samym naruszać przysługujące mu dobro osobiste. Ocena jednak stopnia negatywnych doznań powoda związanych z naruszeniem tego dobra osobistego musi być wzięta pod uwagę przy ocenie zasadności wniesionych przez niego roszczeń, uzasadnianych tym naruszeniem.

W okolicznościach niniejszej sprawy należało rozważyć, czy pozwana Gmina M. odpowiada za niezgodne z prawem działania podjęte przez T. M.. Jakkolwiek zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych utrzymanie cmentarzy komunalnych i zarządzanie nimi należy do właściwych wójtów (burmistrzów, prezydentów miast), na których terenie cmentarz jest położony, to czynności związane z administrowaniem cmentarzem - określanie miejsca pochówku - nie należą do sfery wykonywania władzy publicznej. Gmina wykonując jej zadania związane z administrowaniem cmentarzami komunalnymi nie posługuje się przy tym instrumentami władczymi wobec obywatelami. Wykonywanie obowiązków gminy w tym zakresie nie łączy się z możliwością władczego kształtowania sytuacji jednostki. Działania Gminy związane z administrowaniem cmentarzem komunalnym nie może w szczególności naruszać prawa do grobu, które związane jest również z uiszczeniem opłaty związanej z nabyciem prawa do pochówku na określonym miejscu w cmentarzu. W szczególności zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych zarząd cmentarza wyznaniowego nie może odmówić pochowania zwłok osób, które posiadają nabyte prawo do pochówku w określonym miejscu tego cmentarza. W tym kontekście zasadne jest stwierdzenie, iż poprzez nabycie prawa do pochówku w określonym miejscu na cmentarza pomiędzy zarządcą cmentarza a osobą uprawnioną dochodzi do powstania stosunku o charakterze cywilnoprawnym. Ochrona uprawnień związanych z prawem do grobu realizowana jest w ramach sądownictwa powszechnego. Nie bez znaczenia w niniejszej sprawie dla oceny charakteru zadań gminy związanych z administrowaniem cmentarzem jest również okoliczność, iż gmina nie posiada żadnych władczych uprawnień związanych z możliwością ekshumacji zwłok pochowanych na cmentarzu komunalnym. Sytuacje, w których możliwa jest ekshumacja zwłok enumeratywnie wymienia art. 15 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym ekshumacja zwłok i szczątków może być dokonana:

1) na umotywowaną prośbę osób uprawnionych do pochowania zwłok za zezwoleniem właściwego inspektora sanitarnego;

2) na zarządzenie prokuratora lub sądu;

3) na podstawie decyzji właściwego inspektora sanitarnego w razie zajęcia terenu cmentarza na inny cel.

Mając na uwadze powyższe konstatacje ewentualna odpowiedzialność gminy za dokonane przeniesienie trumny ze zwłokami M. T. nie może być oparta o dyspozycję art. 417 k.c. Bezspornym było również w sprawie, że ze strony Gminy nikt nie polecał T. M. dokonania przeniesienia zwłok M. T.. Zgodnie z art. 429 k.c. kto powierza wykonanie czynności drugiemu, ten jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną przez sprawcę przy wykonywaniu powierzonych mu czynności, chyba że nie ponosi winy w wyborze albo że wykonanie czynności powierzył osobie, przedsiębiorstwu lub zakładowi, które w zakresie swej działalności zawodowej trudnią się wykonywaniem takich czynności. W ocenie Sądu za przyjęciem braku odpowiedzialności pozwanej gminy za działania T. M. przemawia przede wszystkim ta okoliczność, iż podjęte przez niego działania wychodziły poza zakres powierzonych mu czynności. Powierzone mu w ramach zlecenia czynności nie obejmowały decydowania o miejscu pochówku zmarłego, czy decydowania o przeniesieniu zwłok złożonych już w grobie na inne miejsce grzebalne. Zakres powierzonych T. M. czynności obejmował przede wszystkim wykonywanie czynności faktycznych związanych z grzebaniem zmarłych oraz bieżącym dozorem nad cmentarzem. Dla tych też względów działania T. M. należy zakwalifikować jako samowolne i pozostające poza zakresem powierzonych mu zadań. Nawet uznając, iż podjęte przez T. M. działania zostały podjęte w ramach wykonywaniu powierzonych mu przez Gminę M. czynności, to nie sposób przyjąć, iż ponosi ona winę w wyborze. T. M. od wykonywał czynności grabarskie, które jako takie nie wymagają szczególnych kompetencji czy kwalifikacji. Skoro przez szereg lat T. M. wykonywał poprawnie swoje obowiązki związane z chowaniem zmarłych i utrzymaniem cmentarza w B., to Gmina M. nie ponosi winy w wyborze tej osoby, jako osoby której powierzono czynności bieżącego utrzymania cmentarza. Powyższy stan rzeczy wyklucza odpowiedzialność Gminy M. za naruszenie dóbr osobistych powoda wskutek bezprawnego przeniesienia zwłok M. T..

Niezależnie od powyższego zasądzenie zadośćuczynienia na rzecz pozwanej Gminy M. nie byłoby dopuszczalne z uwagi na podniesiony przez Gminę skuteczny zarzut przedawnienia roszczenia. Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego powód o fakcie przeniesienia zwłok i o tym, kto czynu tego dokonał, dowiedział się najpóźniej w dniu 3 grudnia 2008 r. Zatem od tego dnia rozpoczął się bieg trzyletni termin przedawnienia roszczenia o zadośćuczynienie przewidziany w art. 442[1] § 1 k.c. Zatem termin tej kończył się z dniem 3 grudnia 2011 r. Natomiast pozew w niniejszej sprawie powód złożył w Areszcie Śledczym w dniu 27 grudnia 2012 r. (k. 7) a zatem ponad rok po upływie terminu przedawnienia. Powód nie powołał nadto żadnych okoliczności, które mogłyby wskazywać na przerwę, wstrzymanie i zawieszenie biegu terminu przedawnienia, ani okoliczności, które mogłyby przemawiać za nieuwzględnieniem upływu tego terminu. W konsekwencji uznać należy, że skoro strona pozwana skutecznie podniosła zarzut przedawnienia, to może, zgodnie z art. 117 § 2 k.c., uchylić się od zaspokojenia roszczenia powoda.

Mając to na uwadze orzeczono w pkt III sentencji wyroku o oddaleniu powództwa w całości w stosunku do pozwanego Gminy M..

Zgodnie z art. 448 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

W realiach niniejszej sprawy uznać należało, że co do zasady od pozwanego T. M. na rzecz powoda należy się zadośćuczynienie za naruszenie dobra osobistego w postaci kultu osoby zmarłej. Bezspornym w sprawie było, że T. M., z naruszeniem przepisów dotyczących chowania zmarłych, już po dokonanych pogrzebie przeniósł zwłoki córki powoda do innego grobu. Zachowanie takie stało w sprzeczności z bezwzględnie obowiązującymi normami zdekodowanymi art. 7 i art. 15 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych. Działania T. M. z jednej strony

naruszały prawo do grobu, w którym została pochowana M. T., z drugiej strony działania te wypełniały znamiona niezgodnej z prawem ekshumacji zwłok. Takie zachowanie ma charakter obiektywnie niezgodnego z prawem, a zatem bezprawnego. Nadto z ustalonego stanu faktycznego nie wynikają żadne okoliczności, które mogłyby skłaniać od oceny, że nie można pozwanemu postawić zarzutu, że nie zachował się zgodnie z prawem. Tym samym zachowanie pozwanego zakwalifikować należy jako zawinione. Bezprawne przeniesienie zwłok należy nadto ocenić jako zachowanie naruszające dobra osobiste osób najbliższych zmarłego, zaś po stronie powoda, jako ojca zmarłej, niewątpliwie takie dobro osobiste istniało, tym bardziej, że przeprowadzone postępowanie dowodowe wskazuje, że pomiędzy powodem a zmarłą faktycznie istniały więzi takie, jakie typowo istnieją pomiędzy ojcem a małym dzieckiem. Powyższe oznacza, że powód zgodnie z art. 448 k.c. może co do zasady domagać się zapłaty zadośćuczynienia.

Przy ocenie rozmiaru należnego powodowi zadośćuczynienia konieczna była ocena rozmiaru krzywdy jakiej doznał w związku z bezprawnym przeniesieniem trumny z ciałem jego córki na inne miejsce grzebalne. Jakkolwiek krzywda ma charakter niewymierny, to nieodzowna jest ocena jej rozmiaru poprzez pryzmat takich kryteriów, jak rodzaj chronionego dobra, rozmiar doznanego uszczerbku oraz charakteru następstw naruszenia. Nie budzi wątpliwości, iż wydarzenia związane ze śmiercią blisko półrocznej córki musiały być dla powoda trudne i nieść ze sobą cierpienie i smutek. To przede wszystkim śmierć córki musiała być dla powoda przeżyciem, z którym wiązały się negatywne przeżycia. Z drugiej strony zasadne jest wnioskowanie, iż wydarzenia związane z przeniesieniem przez T. M. trumny z ciałem jego córki na inne miejsce grzebalne nie wywarły u powoda głębokiej urazu psychicznego i nie wiązały się z rzeczywiście doznawanym przez niego cierpieniem. Do sformułowania takich wniosków uprawnia ocena zachowania powoda po uzyskaniu informacji o zachowaniu T. M.. Reakcją powoda na wiadomość o przeniesieniu grobu jego dziecka było zdenerwowanie, wywołane faktem bezprawności podjętych przez grabarza działań. Powód poza wyrażeniem swojego niezadowolenia z działań T. M. i próbą znalezienia osób odpowiedzialnych za to działanie w urzędzie gminy M., przez długi okres nie podejmował żadnych działań związanych z bezprawnym przeniesieniem grobu jego córki. Można z tego wywodzić, iż działanie T. M. nie było dla powoda bardzo ważne i poza frustracją czy zdenerwowaniem nie wywołało u niego istotnej krzywdy. Nie jest przy tym bez znaczenia, iż powód dopiero po blisko czterech latach od powzięcia wiadomości o niezgodnym z prawem zachowaniu T. M., wniósł w niniejszej sprawie pozew. Jakkolwiek druga strona procesu nie podnosiła w niniejszej sprawie zarzutu przedawnienia, to upływ czasu pomiędzy zachowaniem naruszającym dobro osobiste powoda a wniesieniem przez niego pozwu nie może pozostać bez wpływu na ocenę sformułowanego przez niego żądania. Gdyby zachowanie T. M. wiązało się dla powoda z rzeczywiście doznawanym cierpieniem, to zdecydowałby się już wcześniej na ochronę swoich praw. Jednocześnie istotne jest, iż zachowanie T. M. nie było nacelowane na naruszenie dobra osobistego powoda, znieważenie czy profanację zwłok M. T.. Wszystkie powyższe okoliczności przemawiają za oceną, że stosowny zadośćuczynieniem za naruszenie dóbr osobistych powoda będzie kwota 1000 zł.

Mając na uwadze powyższe względy Sąd na podstawie powołanych przepisów orzekł jak w punkcie I oraz II sentencji zasądzając od pozwanego T. M. na rzecz powoda zadośćuczynienie w kwocie 1000 zł. i oddalając w stosunku do tego pozwanego powództwo w dalej idącym zakresie jako bezzasadne.

Sąd w punkcie IV wyroku na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu pozwanej gminie. Z jednej strony Sąd miał na względzie trudną sytuację materialną powoda, która uzasadniała decyzję o zwolnieniu go od kosztów sądowych w całości, z drugiej strony istotną była okoliczność, iż sprawy o ochronę dóbr osobistych – w szczególności takich jak kult pamięci osoby zmarłej - mają charakter w dużej mierze ocenny.

O wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania pomiędzy powodem a pozwanym T. M. orzeczono w pkt V sentencji wyroku na zasadzie art. 100 k.p.c. mając na względzie jedynie częściowe uwzględnienie powództwa w stosunku do tego pozwanego.

Zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ponosi Skarb Państwa. Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata E. K. powodowi z urzędu obejmują opłatę za czynności adwokackie ustaloną na poziomie stawki minimalnej opłat za czynności adwokackie (§ 6 pkt 6

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu Dz.U. z 2002, nr 163, poz. 1348 ze zm.) w kwocie 3 600 zł. Kwota tę powiększono o kwotę podatku VAT, co daje łącznie kwotę 4 428 zł i przyznano pełnomocnikowi powoda od Skarbu Państwa. Zważywszy na powyższe Sąd orzekł jak w punkcie VI wyroku.